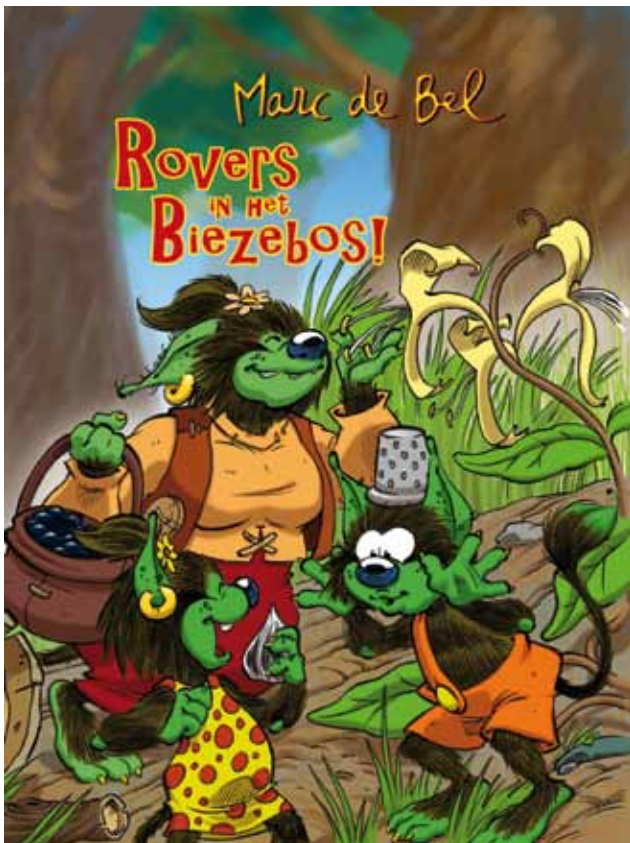

In de kijker

“Rovers in het Biezebos!”

LESPAKKET VOOR HET BASISONDERWIJS OVER DUURZAME ONTWIKKELING

“Rovers in het Biezebos!” is een verhaal van jeugdauteur *Marc de Bel* met de Boeboeks als hoofdpersonages. Het Boeboeksverhaal zit in een *lespakket* waarmee we leerkrachten uit het basisonderwijs op weg willen helpen om werk te maken van Educatie voor Duurzame Ontwikkeling. Het is wel duidelijk dat de opgroeiende generatie voor een grote uitdaging staat. De kinderen van nu zullen moeten rechtzetten wat bij de huidige en vorige generaties is misgelopen: ze staan voor de opdracht de ecologische schade aan onze planeet te herstellen en tegelijk de sociale onrechtvaardigheid een halt toe te roepen. Met het lespakket willen we kinderen wapenen met competenties die nodig zijn om, elk op hun manier, bij te dragen aan een meer duurzame toekomst.

Het pakket is opgebouwd volgens de methodiek van ‘verhalend ontwerpen*’, waarbij alle leeractiviteiten in een verhaallijn worden gepland. Het is de bedoeling dat de kinderen zich van bij het begin identificeren met een personage en daardoor leren kijken, voelen en handelen zoals hun personage dat zou doen. Ze worden geconfronteerd met uitdagingen die ze in een veilige omgeving kunnen aangaan. Een verhalend ontwerp levert onderwijs op dat voor kinderen spannend en aantrekkelijk is. Dat leidt tot een grote betrokkenheid. Alles wat ze kunnen, doen de kinderen zelf. De rol van de leerkracht is zorgen voor een aanbod dat kinderen actief maakt en hulp en structuur bieden waar dat nodig is. Bij “Rovers in het Biezebos!” creëren de leerlingen, na een verrassende kennismaking met Pit en Puf, hun eigen Boeboekpersonages. Ze zullen de rest van het verhaal beleven vanuit Boeboekperspectief. Voortaan kijken ze met Boeboekogen en voelen ze met een Boeboekhart. Het verhaal is opgevat als een *metafoor* voor de manier waarop wij met onze planeet en de bewoners ervan omgaan. Het toont, vanuit de fantasiewereld van de Boeboeks, op een pakkende manier aan dat wat we nu doen, gevolgen heeft voor later en dat de dingen die wij hier doen ook gevolgen hebben voor anderen elders op onze wereldbol.

Het lespakket is bedoeld voor een ruime doelgroep: de oudste kleuters en leerlingen uit de eerste en tweede graad van het lager onderwijs. Het is flexibel opgevat en je kunt het gebruiken *op maat van elke klas*. Bovendien hebben leerkrachten alle ruimte om de uitgewerkte lessuggesties aan te passen en ze naar hun hand te zetten of om er zelf andere leeractiviteiten bij te bedenken. Je kunt met het pakket dus heel wat kanten uit. Wie wil, kan er heel intensief mee aan de slag. Met het pakket krijgen immers heel wat ontwikkelingsdoelen, eindtermen en leerplandoelstellingen een plaats.

Voor kleuters en leerlingen van de eerste graad is “Rovers in het Biezebos!” een voorleesboekje. Leerlingen van de tweede graad kunnen het zelf lezen.

*Zie MOSTerd nr. 12 p. 53 “Verhalend ontwerpen (Storyline Approach)”

Het lespakket bestaat uit twintig boekjes, een leerkrachtenhandleiding en een cd-rom met teksten, tekeningen en muziek.

MOS-basisscholen die in 2009 een eerste, tweede of derde logo verdienden, krijgen – in primeur – het lespakket cadeau. Ook alle basisscholen die eerder al een derde logo haalden, ontvangen het pakket.

Elke school kan het lespakket bestellen voor de democratische prijs van 5 euro.

Voor meer informatie en bestellingen, zie www.milieuzorgopschool.be of <http://edo.lne.be>

MOSTerd sprak met Marc de Bel, auteur van "Rovers in het Biezebos!"

EEN BEETJE ZIJN ZOALS DE OUDE BELGEN

MOSTerd: Haboe! Marc de Bel voorstellen is allicht overbodig. Hoe zou je zelf herinnerd willen worden nadat je onze aardkluit verlaten hebt?

de Bel: Als een liefhebbende echtgenoot, een gekke

"opie" en iemand die de jeugd van veel Vlaamse kinderen heeft verrijkt en plezieriger gemaakt. Ik krijg nu heel veel leuke reacties van mensen die mijn boeken vroeger als kind hebben gelezen en die nu zelf kinderen hebben die ze lezen. Dat doet altijd heel veel deugd.

Het leuke is dat die eerste boeken het ook nog altijd doen.

Ze worden niet gezien als ouderwetse koek. Ik maak me geen illusies, ooit zullen ze wel uit de tijd geraken, maar tot nog toe geven ouders ze zeker nog door aan hun kinderen.

MOSTerd: "Rovers in het Biezebos!" is een verhaal vol metaforen. Eigenlijk gaat het over duurzame ontwikkeling. Wat be-

tekent dat begrip voor jou?

de Bel: Voor mij gaat het toch vooral om liefde voor de natuur. Duurzame ontwikkeling is te herleiden tot liefde en respect voor alles wat leeft. Als dat respect er is, dan vervuul je niet of buit je niet uit.

Binnen de natuurbeweging zijn er twee strekkingen. Er is een groep die kinderen uit de natuur weg wil houden om soorten te beschermen, het koste wat het kost. Daarnaast zijn er ook heel wat mensen die vinden dat kinderen altijd en overal in de natuur moeten kunnen spelen. Ik sta daar zowat tussenin. We moeten in onze bossen een gezonde leef- en speelsituatie creëren. Soms zal er dan al eens iets niet mogen. Zo kun je bijvoorbeeld af en toe een tijdje niet op bepaalde plaatsen in het bos komen, omdat daar vogels broeden of jonge plantjes groeien. Ik vind dat een manier om kinderen respect bij te brengen voor al het leven, ongeacht of hun kamp daar nu net is gebouwd of niet.

MOSTerd: Je bent ongelooflijk enthousiast voor natuur en milieu, respect voor dieren, voor de medemens, voor de komende generaties. Waar komt die inzet vandaan? Wie zijn jouw grote voorbeelden?

de Bel: Ik heb altijd veel gelezen. Een grote bron van inspiratie was het boek "Walden" van Henri David Thoreau, een Amerikaanse schrijver en filosoof. Hij beschreef in dat boek halfweg de negentiende eeuw zijn ervaringen met het nastreven van een eenvoudige levensstijl. Hij ging gedurende meer dan twee jaar in een zelfgebouwd huisje wonen in een afgelegen bos om te bewijzen dat een mens maar vier dingen nodig heeft: eten, kleren, een dak en verwarming. Volgens mij vergeet hij één ding: liefde. Al de rest is inderdaad pure luxe.

Er waren ook onderwijzers naar wie ik opkeek. Mijn leraar in het zesde leerjaar was bijvoorbeeld heel inspirerend voor mij en was één van de redenen waarom ik zelf onderwijzer wou worden. In het begin van de jaren zeventig had ik echter veel conflicten op de normaalschool. Bij de uitreiking van mijn diploma zei de broeder-directeur dat het tijd was dat ik mijn verstand kreeg, want dat er geen nood was aan clowns

in het onderwijs. Ik heb geantwoord dat ik met veel plezier de eerste clown in het Vlaamse onderwijs zou zijn. Pedagogisch ziet mijn ideale filosofie eruit als een mix van Summerhill School – de democratische school opgericht door A.S. Neill – Rudolf Steiner met zijn antroposofie en zijn ideeën over biodynamische landbouw

"Duurzame ontwikkeling is te herleiden tot liefde en respect voor alles wat leeft. Als dat respect er is, dan vervuul je niet of buit je niet uit."

en de humor van de Dikke en de Dunne.

Ik voelde me ook heel erg aangetrokken door de hippies en hun "back to nature" gedachte. Toen ik in 1970 de film "Woodstock" zag, was dat voor mij een echte openbaring. Plots vond ik mijn 'soulmates'. Ik kwam als een nieuw mens, een hippie, uit de filmzaal.

Een ander groot voorbeeld is Gandhi, met zijn boodschap "leef de veranderingen die je wil". Consequent zijn vind ik heel essentieel, zeker bij kinderen. Wat je zelf doet als volwassene is daarbij cruciaal. Je moet, als ouder of als leerkracht, zelf voorleven waar je voor staat. Hoe kun je van kinderen eisen dat ze respect hebben als je als ouder niet het goede voorbeeld geeft?

MOSterd: Hoe geef je zelf duurzame ontwikkeling betekenis, als ex-leerkracht en auteur?

de Bel: Eerst en vooral probeer ik, met vallen en opstaan, al heel mijn leven het goede voorbeeld te geven. Mijn vrouw en ik eten bijvoorbeeld zo weinig mogelijk vlees, om zo ons steentje bij te dragen aan een betere wereld. Daarna kun je uitleggen waaróm je dat doet. Daarnaast stop ik mijn boodschap vooral in mijn verhalen. Als erom gevraagd wordt, dan zeg ik waar ik voor sta en waarom, maar verder ben ik zeer apolitiek. Mijn ding is jeugdboeken schrijven. Ik denk dat ik daarmee op lange termijn het meeste bereik.

Meer kan ik ook niet doen. Dat zou misschien wel moeten, maar ik kan het gewoon niet meer opbrengen om te discussiëren of te proberen mensen van mijn eigen gelijk te overtuigen. Ik doe het niet meer. Ik heb helaas vaak genoeg ondervonden dat alles wat waarde heeft, ook heel weerloos is en gemakkelijk op een cynische en demagogische manier kan worden kapotgemaakt.

Vroeger dacht ik dat ik hoogstpersoonlijk de wereld ging veranderen. Op je twintigste moet dat ook. Kinderen en jongeren hebben de plicht om rebels te zijn, om heilige huisjes op te blazen. We moeten hen daarom ook veel meer loslaten. Conflicten en ruzies bijvoorbeeld, zijn erg waardevol. Verder wordt er veel te weinig gezegd tegen kinderen wat ze goed gedaan hebben. Wij zitten blijkbaar zo niet in elkaar. Vooral het onderwijs is gericht op perfectie, op eenheidsworst. Ik vind dat je kinderen moet helpen om op een hoger niveau te komen, maar ze er niet naartoe moet duwen. Dat laat littekens na. Je moet kinderen een brede waaier van

visies en informatie aanbieden zodat ze zelf hun beeld van de wereld kunnen vormen.

MOSterd: Kan iedereen duurzame ontwikkeling invullen op zijn eigen manier?

de Bel: Natuurlijk. Iedereen ziet de aarde op een andere manier. Er zijn wel een aantal oerwaarden en –waarheden. In de Tien Geboden zitten er bijvoorbeeld zo een vijftal. Maar die moet je dan weer concreet invullen: dat is het belangrijkste. We zijn het er allemaal wel over eens dat duurzame ontwikkeling nodig is. Maar daarmee begint het nog maar pas. Wat is dat dan, duurzaamheid, en hoe maak je er in de praktijk werk van? Daarover bestaan duizenden meningen. Het gevaar is natuurlijk dat alles gewoon bij het oude blijft.

Van mij mag iedereen zijn mening hebben, op voorwaarde dat die niet strijdig is met de levenskwaliteit van anderen. Dat kan gewoon niet. Hoe meer ik bijvoorbeeld lees over de ontwikkelingen in de bio-industrie, hoe razender ik word: patenten, ggo's, pesticiden, hormonen... En dat wordt ook allemaal gelegitimeerd onder het mom van duurzaamheid. Ik heb daar ooit al eens een boek over geschreven (De Monsters van Frankenzwein), maar ik werk nu aan een volgende hieromtrent.

MOSterd: Met "Rovers in het Biezebos!" verschijnt er een nieuw Boeboekboek. Vertel eens iets meer over deze wezentjes. Wat kunnen wij van hen leren?

de Bel: Boeboeks zijn Aardwezens. Ze beschermen en bewaken de natuur en alles wat leeft. Ze hebben de Aardegroei-kracht in zich. Boeboeks helpen alles wat klein is ontwikkelen en zichzelf worden: jonge dieren en planten maar ook kinderen. Ze zijn puur natuur. Ze zijn ook letterlijk groen. Boeboeks kennen geen grenzen. Stel je voor dat het bij mensen ook zo zou zijn. Wij mensen zijn vaak heel erg de slaaf van onze hebzucht en "eigen volk" en van de grenzen die we trekken. Mochten we wat meer zijn zoals de Boeboeks, dan

zou dat allemaal wegvallen...

MOSterd: Wat hoop je te bereiken met het nieuwe boek en het bijbehorende lespakket?

de Bel: Dat het in eerste instantie bij de leerkrachten brandnetelgevoel gaat kriebelen en jeuken en er ook allerlei groene lichtjes gaan branden zodat zij de waarden van de Boeboeks vanuit de buik en vanuit hun hart kunnen doorgeven

"Waarom zou je geen kritiek mogen hebben op kinderen die energie verspillen door altijd en overal het licht te laten branden, met alle gevolgen van dien? Voorwaarde is natuurlijk dat je zelf het voorbeeld geeft. Positieve verhalen breng je door er zelf naar te leven."

aan hun leerlingen. Ik hoop dat "Rovers in het Biezebos!" leerkrachten vooral warm maakt en begeistert. Dan komt al de rest vanzelf. Een gepassioneerde leerkracht is de beste garantie voor een goede doorwerking naar de leerlingen. Want dat is uiteindelijk waar we het voor doen. Ik hoop dat de waarden en de boodschappen uit het verhaal bij zoveel mogelijk kinderen beklijven. Zelf heb ik gelukkig tijdens de lagere school ook een paar mooie momenten gehad, waarbij ik 'het groene licht' zag. Ik ben ervan overtuigd dat dit met "Rovers in het Biezebos!" zal lukken, dat het zal aanslaan. Zij het niet bij iedereen, helaas...

Het zou ook leuk zijn als leerkrachten met het pakket zoveel mogelijk de omgeving intrekken. Ik raad ze aan te gaan kijken naar wat er in hun eigen buurt te beleven valt in verband met duurzame ontwikkeling en op bezoek te gaan bij mensen die daar hun passie inleggen.

MOSterd: Hoe kan het project Milieuzorg Op School daartoe bijdragen?

de Bel: Ik heb wat moeite met de dag, de week, het jaar van... het milieu bijvoorbeeld. Milieuzorg moet dagelijkse kost worden en een gewoonte, een vanzelfsprekendheid zijn. Daar horen natuurlijk wel bekroningen bij, feestelijke bevestigingen van hoe we vinden dat het moet zijn. Maar, om nog eens Gandhi aan te halen, de veranderingen die je bij je leerlingen wil bereiken, moet je als school eerst en vooral zelf voorleven. Daarbij kan MOS een belangrijke rol spelen.

MOSterd: MOS wil een positief verhaal brengen, is dat eigenlijk nog wel mogelijk? Hoe?

de Bel: Het is absoluut vijf over twaalf. Er zijn feiten, waarheden en waarden waar we gewoon niet omheen kunnen. Waarom zou je geen kritiek mogen hebben op kinderen die energie verspillen door altijd en overal het licht te laten branden, met alle gevolgen van dien? Voorwaarde is natuurlijk dat je zelf het voorbeeld geeft. Positieve verhalen breng je door er zelf naar te leven. Ik probeer dat ook via de Boeboeks te doen. Ook zij leven de veranderingen die ze willen. Ik geloof zeker nog in het happy end. Anders zou ik met heel andere dingen bezig zijn dan wat ik nu doe. Ik heb kinderen en kleinkinderen en krijg over 15 jaar misschien achterkleinkinderen. Het draait dus al lang niet meer om mij, net zoals bij Opa Kakadoris in "Rovers in het Biezebos!". Zonder dat

we het goed beseffen, zijn mijn vrouw en ik steeds minder bezig voor onszelf. Vroeger was alles wat we deden voor ons eigen gezin. Ik kan me nu makkelijker wegcijferen en geniet daar zelfs van.

MOSterd: De Boeboeks hebben een duidelijke, morele boodschap. Zat die filosofie er altijd al in?

de Bel: Ja. Eens schoolmeester, altijd schoolmeester hé. Die filosofie zat er bij de Boeboeks van bij het begin in. Als ik schrijf over de Boeboeks, ben ik een Boeboek en denk ik mee met hen. Zo is de filosofie doorheen de jaren ook mee gegroeid. Maar ze waren van in het begin al aardwezentjes die recycleerden van de vuilnisbelt en leefden van de natuur. De personages evolueren, afhankelijk van de situaties waarin ze terecht komen. Ik heb zelf ook veel geleerd van de Boeboeks, over de natuur bijvoorbeeld.

MOSterd: Wat heb je geleerd bij het schrijven van "Rovers in het Biezebos!"?

de Bel: Dat overleggen en samen zoeken naar een oplossing wel goed is. En dat we niet bij de pakken mogen blijven zitten. In een ander Boeboekboek, De Gele Gifsmurrie, nemen de Boeboeks op het einde weerwraak op de vervuilers. Was dat wel de beste oplossing? Ik blijf die dingen altijd

in vraag stellen, maar laat mijn personages zich ontplooiën en respecteer ze daarin.

MOSterd: Samen zoeken naar oplossingen: is dat de manier waarop we met de wereld verder moeten?

de Bel: De kernwoorden blijven voor mij respect en liefde. We hebben helaas een generatie verloren die heel weinig kansen heeft gekregen om met de natuur vertrouwd te zijn. We zijn heel ver van de aarde verwijderd geraakt. Hoe kun je er dan respect voor hebben?

En verder: niet plooiën! We moeten een beetje zijn zoals de oude Belgen: zelfs als je weet dat je het misschien niet kunt halen, je toch niet laten doen. Dat sprankeltje hoop zit er bij mij altijd in, die druppel op de hete plaat. We moeten blijven hopen en tegen de vervuilde stroom ingaan, ons inzetten voor alles wat leeft. Door een aantal individuen kan er soms heel veel in gang worden gezet. Alles heeft altijd wel een effect.

MOSterd: Hartelijk dank voor het interview.

"We moeten een beetje zijn zoals de oude Belgen: zelfs als je weet dat je het misschien niet kunt halen, je toch niet laten doen. Dat sprankeltje hoop zit er bij mij altijd in, die druppel op de hete plaat. We moeten blijven hopen en tegen de vervuilde stroom ingaan, ons inzetten voor alles wat leeft."